

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-22>

УДК 33(045)

Васюткіна Наталія Володимирівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки повітряного транспорту,
Державне некомерційне підприємство «Державний університет
«Київський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8546-9251>

Nataliia Vasiutkina

State Non-Commercial Company "State University "Kyiv Aviation Institute"

**КРЕАТИВНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ФАХІВЦЯ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН****CREATIVITY AS A KEY COMPETENCY
OF A NEW ECONOMY SPECIALIST
IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATIONAL CHANGES**

Анотація. У статті розглядається феномен креативності як ключового ресурсу нової економіки. Поглиблено розуміння сутності нової економіки як інтегрованої економічної системи, яка поєднує концепції економіки знань, інноваційної та креативної економіки та базується на використанні інформації, знань, інновацій, творчості, нематеріальних активів як базових ресурсів. Розглянуто на основі міждисциплінарного підходу аспекти розуміння поняття креативності та її особливості. Особливу увагу приділено формуванню креативної компетентності, яка визначається як інтегральна характеристика, що включає вміння генерувати нові ідеї, вирішувати складні задачі та адаптуватися до змін. Запропоновано модель креативної компетентності, що описує її основні структурні елементи та механізми розвитку. Досліджено драйвери та бар'єри, які впливають на формування креативності фахівця. Результати роботи можуть бути використані для розробки освітніх програм та стратегій розвитку персоналу в контексті нової економіки.

Ключові слова: нова економіка, креативність, креативна компетентність, модель креативної компетентності, драйвери та бар'єри креативності фахівця.

Summary. The article considers the phenomenon of creativity as a key resource of the new economy. The understanding of the essence of the new economy is deepened. It is determined that the new economy is an integrated economic system that combines the concepts of the knowledge economy, innovative and creative economy and is based on the use of knowledge, creativity and innovation as basic resources, focused on creating added value through technological progress, the development of human capital and cultural and intellectual potential. The aspects of understanding the concept of creativity and its features are considered on the basis of an interdisciplinary approach. It is proven that, given the positions of scientists in various fields of knowledge, creativity has an integrative nature and is closely related to the intellectual, cognitive, thinking, emotional, motivational, reflective, volitional, communication and activity spheres of the personality. Special attention is paid to the formation of creative competence, which is defined as an integral characteristic that includes the ability to generate new ideas, solve complex problems and adapt to changes. A model of creative competence is proposed that describes its main structural elements and development mechanisms. It is substantiated that it is a holistic, integrative system between subtypes of creativity and requires the formation of an appropriate mechanism for the development of certain competencies at the request of a specific specialist, which will allow him to develop a set of new competencies and thereby increase the level of his creativity. Drivers and barriers that influence the formation of a specialist's creativity are identified, in particular organizational, motivational and cultural aspects. Drivers create favorable conditions for the development and realization of creative potential, which becomes the driving force of the modern economy and society, and barriers require targeted efforts to overcome them through the creation of a flexible environment, support for creativity at all levels and the development of open thinking. The results of the work can be used to develop educational programs and personnel development strategies in the context of the new economy.

Keywords: new economy, creativity, creative competence, creative competence model, drivers and barriers to specialist creativity.

Постановка проблеми. Сучасна економіка перебуває в стані глибоких трансформаційних змін, спричинених швидким розвитком технологій, глобалізацією, змінами на ринку праці та новими викликами, такими як війна, пандемії, екологічні кризи та геополітична нестабільність. Ці зміни формують нові умови функціонування бізнесу, змінюючи вимоги до професійних компетенцій фахівців.

Однією з ключових вимог нової економіки є здатність до креативного мислення, яке забезпечує генерацію інноваційних рішень, адаптацію до невизначеності та пошук нестандартних підходів до вирішення складних проблем. Успіх підприємств орієнтованих на сталий розвиток все більше залежить від того, наскільки вони можуть впроваджувати інновації, а це безпосередньо пов'язано з рівнем креативності їхніх співробітників.

Креативність стає важливою компетентністю, яка дозволяє фахівцям бути конкурентоспроможними в умовах постійних змін. У новій економіці, що базується на знаннях, інтелектуальному капіталі та технологіях, креативність є фундаментом для створення нових продуктів, послуг і бізнес-моделей.

Однак поряд з можливостями виникають і виклики з якими стикаються підприємства, а саме з бар'єрами розвитку креативності, такими як бюрократичність, страх перед змінами чи недостатнє сприяння з боку керівництва. Тому дослідження сутності креативності, її ролі у формуванні компетентностей фахівців нової економіки, визначення бар'єрів і драйверів креативності є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах багатьох дослідників, зокрема А. Міняйло [2], А. Фатенюк-Ткачук [3], Л. Яремко [4], Ю. Шевчук [5], А. Пакуліна, А. Євсєєв [6], Р. Флорида [9], Д. Хокінс [10] визначається зміст сучасного розуміння нової економіки через різні її підвиди та підкреслюється важливість креативності. Автори вказують, що сучасна економіка базується на інноваціях, які є результатом творчої діяльності людини. Особливо актуальними є дослідження, які об'єднують концепції економіки знань, інноваційної та креативної економіки, визначаючи їх як складові єдиної інтегрованої системи Г. Самійленко [7], Ю. Ушкаренко, А. Чмут, К. Синякова [8].

У працях психологів В. Пономарьова, В. Захарченко креативність розглядається як багатограний феномен, що включає когнітивні, емоційні та соціальні аспекти. Соціологи С. Сидоренко [14], Є. Захаров [13] наголошують, що креативність впливає на розвиток суспільства, соціальні структури, культурні норми. Філософські дослідження Р. Олексенко [15], підкреслюють роль творчості як засобу самореалізації та побудови нових куль-

турних значень. З точки зору педагогіки в працях С. Дімітрова-Бурласнок [16], Р. Епштейн [17], М. Ілляхова [18] наголошується на необхідності розвитку креативності через навчальні процеси.

Разом із цим вивчення й аналіз опублікованих праць за даною проблематикою дозволили зробити висновок, що питання формування креативної компетентності як ключового ресурсу нової економіки є недостатньо дослідженим. Особливо це стосується сучасного бачення цього процесу у концептуальному розумінні, що потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є визначення сутності креативності та її ролі як ключової компетентності фахівця в умовах трансформаційних змін, змісту нової економіки у сучасному розумінні, формуванні моделі креативної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нова економіка виникла внаслідок глобальних змін, зумовлених розвитком знань, інформаційних технологій, цифровізації, креативності та переходом від постіндустріальної економіки до умов синергії у полі економіки знань, інноваційної економіки, креативної економіки. Вона базується на використанні інформації, знань, інновацій, творчості, нематеріальних активів як основних ресурсів.

Значна частина процесів переходить у цифровий формат, включаючи торгівлю, фінансові операції та виробництво. Відбулось зростання взаємозв'язків між ринками та підприємствами на світовому рівні, де бізнеси швидко реагують на зміни ринкових умов і технологічні інновації. Людський капітал, знання та інтелектуальна власність стають ключовими факторами виробництва. Все більшого поширення набуло створення конкурентних переваг через розробку нових продуктів, послуг і процесів.

Креативність посідає центральне місце в новій економіці, оскільки вона є основним рушієм інновацій, розвитку бізнесу та економічного зростання. При домінуванні знань, технологій та нематеріальних активів, креативність забезпечує конкурентні переваги, створює нові можливості та формує унікальну цінність. Спостерігається суттєвий зсув у домінуванні послуг, брендів, репутації та даних над матеріальними ресурсами. І все більше економіка базується на взаємозв'язках між користувачами, бізнесами та технологіями, що сприяє збільшенню цінності з розширенням мереж. Тобто підтверджується думка, що нова економіка все більше набуває якостей, які притаманні цілісній бізнес-екосистемі.

Протягом останніх двох десятиліть значну популярність здобула концепція бізнес-екосистем, яка трактує сучасні економічні системи через призму понять, запозичених з біологічних екосистем. Бізнес-екосистеми, по суті, є класичними системами,

що включають набір елементів, зв'язків, властивостей і процесів. Проте для глибшого розуміння сучасних бізнес-систем доцільно використовувати біологічні аналогії, такі як стійкість і рівновага (гомеостаз), динаміка й адаптивність до впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, а також єдність і циклічність інформаційно-ресурсних потоків [1].

Аналізуючи сучасні погляди дослідників у розумінні нової економіки то їх можна поділити за вищезазначеними підвидами економік (табл. 1).

Так, ряд вчених розглядають нову економіку через призму концепції економіки знань, де ключовими компонентами вважають знання, нові інформаційні цифрові технології, сукупний інтелект, кваліфікацію і винахідливість співробітників. (О. Міняйло, А. Фатенюк-Ткачук). Поширеною є думка концепції інноваційної економіки як нової економіки (Л. Яремко, Ю. Шевчук), що базується на розвитку інноваційної сфери в синергії з інформаційно-комунікаційними технологіями на базі інтелектуалізації виробництва. Останніми роками креативна економіка трактується дослід-

никами як нова економіка, напрям розвитку у новій економіці (А. Пакуліна, А. Євсєєв, Г. Самійленко), де в центрі уваги знаходиться людський потенціал, його творчі здібності. Таким чином, у всіх визначеннях ми спостерігаємо взаємозв'язок, де ключовим суб'єктом виступає особистість з притаманним їй рівнем сукупного інтелекту, креативного потенціалу, з набором інформаційних, знанневих, творчих ресурсів, що в своєму синергетичному взаємозв'язку реалізує свій потенціал. Якщо розглядати нову економіку як цілісну бізнес-екосистему, то її основні завдання зводяться до створення умов для стійкого розвитку, адаптації до змінного середовища та підтримки ефективних взаємодій між усіма учасниками.

То ж цілком погодуючись, з дослідниками Г. Самійленко [7, с. 33], Ю. Ушкаренко, А. Чмут, К. Синякова [8, с. 70], що економіка знань, інноваційна та креативна економіка є складовими нової економіки, які тісно взаємодоповнюють одна одну та у синергетичній взаємодії утворюють ґрунтовну основу для її розвитку .

Таблиця 1 – Підходи до розуміння терміну «нова економіка»

Автор	Визначення	Підхід
Міняйло О. [2, с. 90]	«Нова економіка» («неоекономіка») – це економіка знань, економіка постмодерна, нових інформаційних технологій, нових бізнес процесів, що забезпечують лідерство і конкурентоспроможність	Концепція економіки знань
Фатенюк-Ткачук А. [3, с. 55]	Нова економіка – це економіка знань, під якою слід розуміти сукупний інтелект, кваліфікацію й винахідливість співробітників, сучасні інструменти, свободу творчості, миттєву реакцію на виникаючі тенденції та культуру постійного вдосконалення. Одночасно все це має бути спрямоване на створення інноваційного продукту, що значно підвищить попит споживачів	
Яремко Л. [4, с. 26]	Інноваційна економіка це «нова економіка», тобто це економіка, що побудована на базі інтелектуалізації виробництва та всього господарського життя. Під інтелектуалізацією виробництва розуміється зростання частки інтелектуальної (розумової) праці в сукупному її масштабі. Це знаходить свій вияв, по-перше, у чисельному зростанні прошарку інтелігенції, тобто людей, які професійно займаються розумовою працею. Це інженери, техніки, менеджери, науковці та ін. По-друге, це зростання компоненти розумової, творчої праці на майже всіх робочих місцях, збільшення її внеску до доданої вартості	Концепція інноваційної економіки
Шевчук Ю. [5, с. 61]	«Нова економіка» за своєю сутністю ґрунтується на інноваціях, які характеризуються нововведеннями як в науці і техніці, так і в практиці. Сьогодні розвиток інноваційної сфери не можливий без інформаційних та комунікаційних технологій, взаємодії учасників інноваційного процесу, формування їх синергетичного ефекту	Концепція креативної економіки
Пакуліна А., Євсєєв А. [6, с. 196]	Центром нової креативної економіки є творчість, ідея, яку створює людина. Концепція, яка ґрунтується на взаємодії між творчістю людини, ідеями, інтелектуальною власністю, знаннями і технологіями	
Самійленко Г. [7, с. 32]	Креативна економіка - напрям розвитку, в новій економіці, в центрі якого лежать не матеріальні, а інтелектуальні, творчі ресурси, людський потенціал та їх перетворення, реалізація через створення креативних, оригінальних та неповторних ідей, рішень, проєктів тощо для отримання нових товарів, продуктів, послуг, доходів, успіху, досягнення та підвищення конкурентоспроможності та набуття унікальності	

Таким чином, нова економіка – це інтегрована економічна система, яка поєднує концепції економіки знань, інноваційної та креативної економіки та базується на використанні знань, творчості та інновацій як базових ресурсів, орієнтована на створення доданої цінності через технологічний прогрес, розвиток людського капіталу та культурно-інтелектуальний потенціал. У інтегрованій системі пріоритет надається нематеріальним активам, цифровим технологіям, адаптивності та співпраці між усіма учасниками економічної екосистеми з метою досягнення сталого розвитку, конкурентоспроможності та соціального добробуту.

Креативність допомагає створити синергію базових ресурсів в інтегрованій економічній системі та дозволяє перевести її на новий рівень розвитку. Креативність є багатогранним поняттям, яке досліджується різними науковими дисциплінами, кожна з яких пропонує власне трактування цього феномену.

Поняття «креативність» в сучасній економіці пов'язане з необхідністю створювати інноваційні продукти, послуги або процеси, які відповідають вимогам швидко змінюваного глобального ринку. Річард Флоріда підкреслює, що креативність є рушійною силою економічного зростання [9]. Джон Хокінс, один із засновників концепції «креативної економіки», стверджує, що особливість креативної економіки виявляється в системі специфічних соціально-економічних стосунків між власне економікою і творчим підходом до її розвитку і вдосконалення [10]. Таким чином, креативність стала центральною компетентністю в умовах глобалізації та цифрової трансформації.

З точки зору сучасних економістів:

– креативність (творчі здібності, творча активність, творчий підхід) – це здатність породжувати незвичайні ідеї, відхилитися від традиційних схем мислення, швидко і ефективно здійснювати інтелектуальний прорив у вирішенні проблемних ситуацій [6].

– під креативністю слід розуміти творчі здібності певної людини, яка має здатність до сприйняття та засвоєння нової інформації, створення новацій завдяки нетривіальному мисленню та нетрадиційному підходу для досягнення поставлених цілей та завдань і вирішення проблем [7].

У психології креативність розглядається як здатність індивіда до творчості, що проявляється у вмінні генерувати нові та оригінальні ідеї, відходити від традиційних схем мислення та знаходити нестандартні рішення. Ця здатність може мати як свідомий, так і несвідомий характер, і залежить від комплексу психологічних характеристик особистості [11].

Аналізуючи досягнення психології у вивченні феномену творчості, науковці виділяють кілька підходів до його розуміння:

1. Деякі дослідники стверджують, що творчі здібності як окремий феномен не існують, а творча поведінка людини базується на її цінностях і принципах.

2. Інший підхід трактує творчість як явище, незалежне від рівня інтелекту.

3. Протилежна точка зору розглядає творчість як прояв роботи та здібностей інтелекту. Творчість може існувати у двох формах: потенційній (ще не реалізованій) та активній (реалізованій) [12, с. 125]. Пономарьова та Захарченко пропонують термін «творчий потенціал», який об'єднує індивідуальні особливості поведінки, емоційний стан та когнітивні процеси особистості [12, с. 126].

Соціологія вивчає креативність як соціальний феномен, що впливає на розвиток суспільства. Вона розглядає, як креативні практики формують соціальні структури, культурні норми та сприяють соціальним змінам [13]. Соціологія в питаннях формування креативної особистості інтегрується з сучасною філософією. Дилема соціоцентризму і культуроцентризму у розумінні сучасної філософії вирішується на користь соціоцентризму на основі того, що соціокультурне є соціальне у його культурному різноманітті. Філософія завдяки цьому виступає рефлексією культур, що забезпечує соціокультурний розвиток, застосування культур на практиці, включаючи і соціальне підприємництво [14].

З філософської точки зору, креативність розглядається як універсальна пізнавальна творча здатність людини, що є основою для створення нового в різних сферах діяльності на основі формування культури особистості. Вона пов'язана з пошуком сенсу, інновацій та самовираження, що сприяє розвитку особистості та суспільства в цілому. Поняття філософії як соціального феномена (як форми суспільної свідомості) уступає місце уявленням філософії як феномена культури (наприклад, у якості самосвідомості), в результаті чого має бути витребувана філософія для формування цінностей молоді (світоглядних, інноваційних, творчо-креативних) [15].

У педагогії креативність вважається ключовою компетентністю, яка підлягає розвитку в процесі навчання. Вона включає в себе здатність до творчого мислення, ініціативність та вміння адаптуватися до нових ситуацій. Розвиток креативності у студентів та учнів сприяє їхній підготовці до вирішення складних завдань у майбутньому [16]. У науковий обіг поняття «креативна компетентність» ввів Р.Епштейн [17], який позначив готовність особистості адаптивно застосовувати отримані знання, самостійно оновлювати схему знань й прагнути до самовдосконалення. Науковець висловив припущення, що високий рівень креативності значною мірою залежить від сформованості ключових компетенцій [18, с.72]:

1) здатність генерувати нові ідеї – активізує пошукову діяльність особистості, сприяючи вмінню збирати та зберігати інноваційні думки; 2) здатність проблематизувати ситуацію – для генерування більшої кількості нових ідей особистість повинна вийти за межі звичної зони комфорту, де традиційні способи вирішення проблем не працюють. Після подолання когнітивних та емоційних труднощів проблемна ситуація вирішується через продуктивний мисленнєвий процес, основою якого є креативність; 3) здатність розширювати сприйняття ситуації та розробляти стратегії для вирішення нестандартних завдань; 4) здатність долати соціальні та фізіологічні подразники навколишнього середовища. Отже, креативна компетентність проявляється у здатності конструктивно виходити за межі звичних схем мислення, поведінки та діяльності.

Дімітрова-Бурлаєнко С. [16], конкретизує категорію креативної компетентності як здатність особистості до варіативності, гнучкості, інноваційності мисленнєвої діяльності, що передуює процесу творчої дії. Креативність не є вродже-

ною характеристикою індивіда. Вона вважається такою якістю особистості, що може бути сформованою завдяки особливим умовам виховання та навчання. Основними такими умовами є розвиток особистості, мотивація до творчої діяльності та свобода індивідуальності.

З огляду на позиції науковців в різних галузях знань, можна стверджувати, що креативність має інтегративну природу та є тісно пов'язаною з інтелектуальною, пізнавальною, мисленнєвою, емоційною, мотиваційною, рефлексивною, вольовою, комунікаційною й діяльнісною сферами особистості. І з вмінням балансувати і розвивати у собі набір певних компетенцій креативності особистість формує власну креативну компетентність.

Модель формування креативної компетентності фахівця нової економіки представлено на рис. 1.

Сучасна модель креативної компетентності є цілісною, інтегративною системою з набором трьох підвидів креативності, що потребує формування відповідного механізму розвитку певних компетенцій під запит конкретного фахівця, що дозволить йому напрацювати набір нових знань

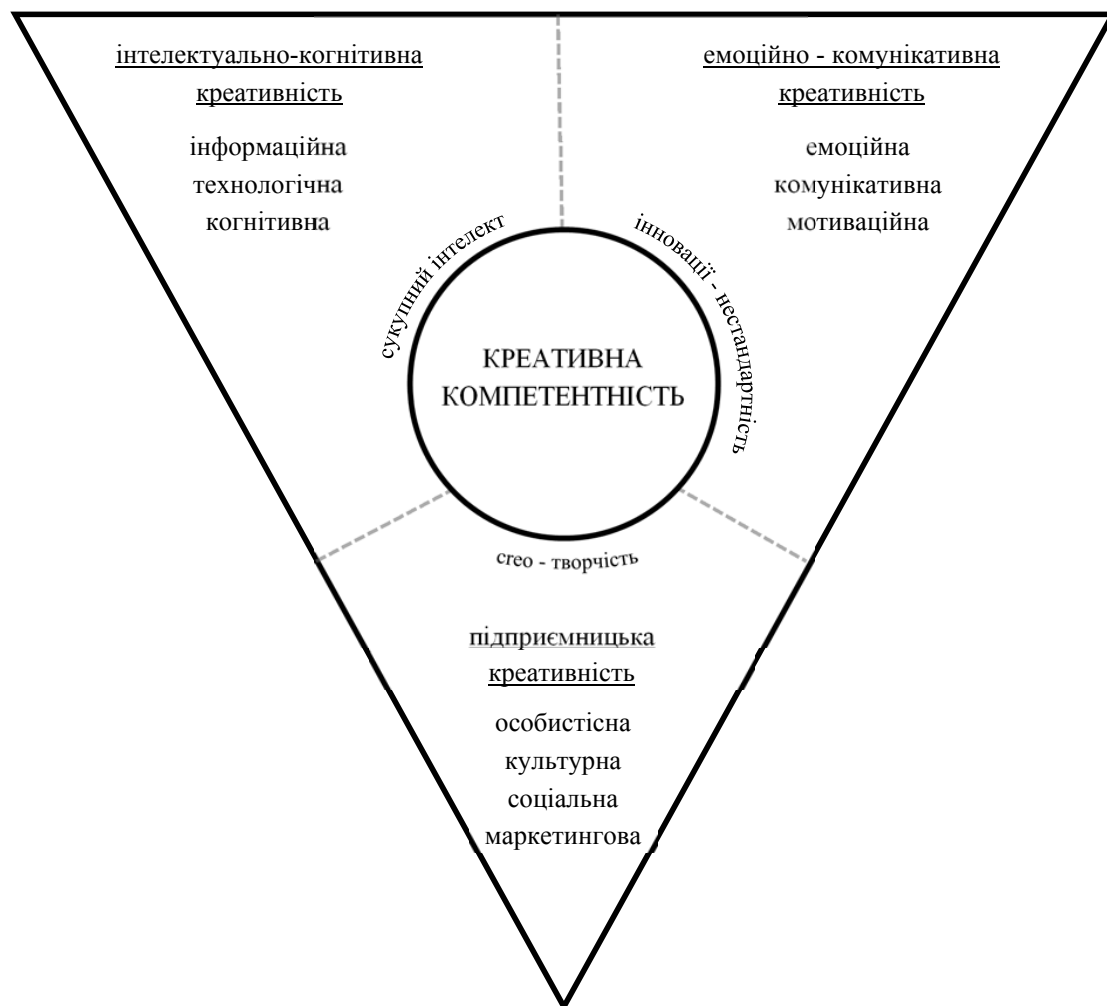

Рисунок 1 – Модель креативної компетентності фахівця нової економіки.

Джерело: сформовано автором

та вмінь, і тим самим підвищувати рівень своєї креативності.

Вона формується за рахунок напрацювання фахівцем компетенцій у набутті певного рівня сукупного інтелекту, нестандартності в інноваційних пропозиціях, рішеннях, творчості в професійній діяльності. Її можна розподілити на три сфери креативності: інтелектуально-когнітивна, емоційно-комунікативна, підприємницька.

Інтелектуально-когнітивна креативність – це здатність генерувати оригінальні ідеї та рішення, базуючись на когнітивних процесах мислення, аналізу й інтеграції знань. Вона пов'язана з активним використанням інтелектуальних ресурсів людини, які можна розподілити на інформаційно-технологічні, когнітивні компетенції.

Емоційно-комунікативна креативність – це здатність людини використовувати емоції, емпатію та комунікативні навички для створення нових ідей, покращення взаємодії з іншими людьми та розв'язання соціально-комунікаційних задач. Вона є поєднанням емоційного інтелекту та творчого мислення, що дозволяє ефективно взаємодіяти з іншими людьми, генерувати нові ідеї та адаптуватися до соціальних викликів. Реалізують даний вид креативності емоційні, мотиваційні та комунікативні компетенції.

Підприємницька креативність – це здатність генерувати інноваційні ідеї, продукти, послуги чи бізнес-моделі, які створюють нову цінність для ринку, вирішують актуальні проблеми та забезпечують конкурентну перевагу. Вона лежить в основі підприємницького мислення, що поєднує інтелектуально-когнітивну та емоційно-комунікативну креативність, стратегічне бачення та практичне застосування. Її формують особистісні, культурні, соціальні, маркетингові компетенції.

Сучасне бачення світоглядних орієнтирів підприємництва ґрунтується на міждисциплінарному поєднанні економіки, бізнесу, підприємництва, культури та техніки, де ключовими пріоритетами виступає творчий контент.

Суспільство в умовах нової економіки, яке базується на інформації, знаннях, інноваціях, тому в такому суспільстві зростає потреба у висококваліфікованих, грамотних, освідчених фахівцях, які володіють підприємницькими компетенціями: ефективна організація діяльності, готовність приймати самостійні рішення, креативне мислення, побудова відносин співробітництва, висока міра відповідальності, соціальна зрілість.

Драйверами креативності в сучасних умовах нової економіки можна виділити: інтелектуальний розвиток та освіту, внутрішню мотивацію до роботи, цифрові технології та інновації, командну роботу та креативне середовище.

Інтелектуальний розвиток формує базу для критичного, аналітичного, дивергентного, кон-

вергентного мислення, необхідного для генерації інноваційних ідей. Освіта відіграє ключову роль у розвитку креативності через стимулювання відкритості до нового, міждисциплінарного підходу та адаптивного мислення. Сучасні освітні системи зосереджені на розвитку творчих навичок, таких як розв'язання проблем, генерація ідей та дизайн-мислення.

Внутрішня мотивація є рушійною силою креативної діяльності, адже людина найбільш продуктивна, коли займається тим, що її захоплює. Ентузіазм та захопленість своєю справою сприяють пошуку нестандартних рішень і досягненню результатів. Наявність свободи в ухваленні рішень та підтримка творчих ініціатив у робочому середовищі посилює внутрішню мотивацію.

Цифрові технології створюють нові інструменти для реалізації креативних ідей, зокрема платформи для співпраці, інструменти візуалізації даних чи розробки продуктів. Інноваційні процеси спрощуються завдяки використанню штучного інтелекту, доповненої реальності та автоматизації, що розширює можливості творчої діяльності. Глобальна мережа дозволяє обмінюватися ідеями, співпрацювати в реальному часі та мати доступ до великої кількості інформації, необхідної для натхнення та розвитку.

Робота в командах з різноманітними навичками й досвідом сприяє створенню синергії, яка генерує інноваційні ідеї. Креативне середовище (як фізичне, так і психологічне) стимулює уяву та допомагає учасникам відчувати себе вільно у висловленні ідей. Неформальні комунікації, підтримка керівництва та корпоративна культура, орієнтована на творчість, підвищують рівень інноваційності колективу.

Бар'єрами креативності для фахівців в сучасних умовах нової економіки можна зазначити наступні: страх помилок і соціальний тиск, обмежені ресурси та час, консерватизм мислення, недостатність інституційної підтримки.

Страх помилок гальмує ініціативність та ризиковані спроби впроваджувати нові ідеї, оскільки люди побоюються негативної оцінки чи наслідків. Соціальний тиск може виникати через несприйняття оточенням нестандартних підходів або прагнення відповідати очікуванням групи, що обмежує свободу творчого самовираження. Недостатність фінансування, технічних засобів або людських ресурсів обмежує можливості для реалізації креативних ідей. Відсутність часу через надмірне навантаження чи тиск термінів ускладнює процес генерування та опрацювання інноваційних рішень.

Стереотипне та шаблонне мислення, орієнтація на традиції та відсутність готовності приймати зміни заважають пошуку нестандартних рішень. Небажання відмовлятися від перевірених підходів

чи експериментувати з новими ідеями обмежує потенціал інноваційного мислення.

Відсутність сприятливих умов у роботі чи навчанні, таких як мотиваційні програми, фінансування або простір для творчості, обмежує розвиток креативності. Жорстка структура організацій та ієрархічний підхід стримують ініціативність і співпрацю, необхідну для реалізації творчих ідей.

Висновки. Отже, ґрунтовний аналіз феномену креативності як ключового ресурсу нової економіки показав, що вона базується на інформації, знаннях, інноваціях, творчому потенціалі. Трансформаційні зміни призводять до інтеграції економічної системи у діючих її секторах економіки знань, інноваційної, креативної економіки, що і формують поле розвитку сучасної нової економіки. Багатогранність поняття креативності, його інтегративна природа, розглянуте через призму міждисциплінарного підходу дозволяє акцентувати увагу на різних сферах особистості: інтелектуальній, пізнавальній, мисленнєвій, емоційній, мотиваційній, рефлексивній, вольовій, комунікаційній й діяльнісній. Всі ці грані особистості, розвиваючи їх у певній послідовності та системі, формують креативну компетентність фахівця в умовах нової економіки.

Запропонована модель креативної компетентності, дозволяє розглядаючи її як цілісну, інтегративну систему між її підвидами креативності, сформувати відповідний механізм розвитку певних компетенцій для сучасного фахівця, що дозволить йому підвищувати рівень своєї креативності.

Виокремлені драйвери і бар'єри впливають на формування креативності фахівців. Драйвери, в свою чергу, створюють сприятливі умови для розвитку та реалізації креативного потенціалу, який стає рушійною силою сучасної економіки та суспільства, а бар'єри вимагають цілеспрямованих зусиль для їх подолання через створення гнучкого середовища, підтримку творчості на всіх рівнях та розвиток відкритого мислення.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для розробки освітніх програм, спрямованих на розвиток креативної компетентності, а також у створенні стратегій підвищення творчого потенціалу персоналу в організаціях. Запропоновані підходи сприяють розширенню концептуального бачення у сфері креативності та її ролі у новій економіці. Подальше вивчення підвидів креативності допоможе виявити напрями, набір необхідних якостей, ознак для розвитку креативності сучасного фахівця.

Список використаних джерел:

1. Lemeshko, M., Laktionova, O. Theoretical and methodological approaches to determining the structure of business ecosystems in the new economy. *Evropský časopis ekonomiky*. 2022. No 8. С. 38–46.
2. Міняйло О.І., Міняйло В.П. Нова економіка та інноваційний розвиток. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ccb93fef-40cb-4576-8da7-a99f03c4914b/content> (дата звернення: 20.12.2024).
3. Фатенюк-Ткачук А. О. Парадигма проявів «нової економіки». *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 12 (138). С. 53–61.
4. Яремко Л.А. «Нова економіка» та «інноваційний розвиток». Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 3. Т. 1. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/24117/1/mmi2011_3_1_25_30_0.pdf;jsessionid=B45E214AC9789E527A1638D38AC6FD03 (дата звернення: 20.12.2024).
5. Шевчук Ю.А. Інноваційний розвиток, як внутрішній стан та форма функціонування «нової економіки». *Формування ринкової економіки. Збірник наукових праць*. Вип. №29. Ч.1. Київ : КНЕУ, 2014. С. 59–69.
6. Пакуліна А.А., Євсєєв А.С. Інноваційна та креативна економіка як умова модернізації національного господарства України. *Економіка і суспільство*. 2018. № 16. С. 192–200. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/30.pdf (дата звернення: 20.12.2024).
7. Самійленко Г. Креативна економіка: теоретичні засади та особливості її функціонування в умовах становлення нової економіки. *Проблеми та перспективи економіки та управління*. 2020. № 2(22). С. 31–42. URL: <http://preeu.stu.cn.ua/article/view/219366/219126> (дата звернення: 20.12.2024).
8. Ушкаренко Ю.В., Чмут А.В., Синякова К. М. Креативна економіка: сутність поняття та значення для України в умовах європейської інтеграції. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 67–72.
9. Florida R. *The rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. New York : Basic. 2002. 404 p.
10. Кривцова М. С. Теоретичні основи та значення креативної економіки у сучасних умовах. *Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць*. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2021. № 3–4 (78–79). С. 82–96.
11. Задорожнюк Н. Креативність як підґрунтя розвитку підприємництва (на прикладі ІТ- сфери України). *European journal of economics and management*. 2019. № 5. С. 148–153. URL: https://eujem.cz/wp-content/uploads/2019/eujem_2019_5_1/20.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.12.2024).
12. Пономарьова, В., Захарченко, В. Психологічний аналіз феномена креативності як характеристики особистості. 2021. С. 124–127. URL: https://books.google.pl/books?hl=tr&lr=&id=3t8peaaaqbaj&oi=fnd&pg=pa124&dq=феномен+креативності&ots=ayirsicmoq&sig=1tutmseeegrnef6galhohab14u&redir_esc=y#v=onepage&q=феномен%20креативності&f=false (дата звернення: 27.12.2024).
13. Захаров Є.В. Філософський аналіз креативності людини як чинника економічної діяльності. *Культурологічний альманах*. Вип. 3 (11), 2024. С. 212–218.

14. Сидоренко, С.В. Формування концепції глобального громадянського суспільства в сучасних умовах: теоретико-методологічні виміри. *Гілея*. 2012. Вип. 65 (10). С. 268–277.
15. Олексенко Р.І. Формування концепції креативної особистості як фактор креативно-знаннєвої економіки в умовах викликів глобалізації. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2017. № 71. С. 118–126. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/4560/1/gvzdia_71_14.pdf (дата звернення: 27.12.2024).
16. Дімітрова-Бурлаєнок С. Наукові підходи до визначення поняття «креативна компетентність» майбутніх інженерів. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/3aabc5be-c5c4-42b8-ab76-5fbaef3129c4/content> (дата звернення: 27.12.2024).
17. Epstein, R. Generativity theory and creativity. In M.A. Runco & R.S. Albert (Eds.), *Theories of creativity* (Rev. ed.). Cresskill, NJ: Hampton Press, 2005.
18. Ілляхова М.В. Креативна компетентність науково-педагогічного працівника: теоретико-методологічний аналіз. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. 2018. № 61. Т.1. С. 70–74 http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2018/61/part_1/17.pdf (дата звернення: 27.12.2024).

References:

1. Lemeshko, M., Laktionova, O. (2022) Theoretical and methodological approaches to determining the structure of business ecosystems in the new economy. *Evropský časopis ekonomiky*. no. 8. pp. 38–46.
2. Miniailo O. I., Miniailo V. P. Nova ekonomika ta innovatsiyni rozvytok [New economy and innovative development] Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ccb93fef-40cb-4576-8da7-a99f03c4914b/content> (in Ukrainian)
3. Fateniuk-Tkachuk A. O. (2012) Paradyhma proiaviv "novoi ekonomiky" [Paradigm of manifestations of the "new economy"]. *Aktualni problemy ekonomiky*. no. 12 (138). pp. 53–61. (in Ukrainian)
4. Yaremko L. A. (2011) «Nova ekonomika» ta «innovatsiyni rozvytok» ["New economy" and "innovative development"]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*. no. 3. vol. 1. Available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/24117/1/mmi2011_3_1_25_30_0.pdf;jsessionid=B45E214AC9789E527A1638D38AC6FD03 (in Ukrainian)
5. Shevchuk Yu. A. (2014) Innovatsiyni rozvytok, yak vnutrishnii stan ta forma funktsionuvannia "novoi ekonomiky" [Innovative development as an internal state and form of functioning of the "new economy"]. *Formuvannia rynkovoї ekonomiky. Zbirnyk naukovykh prats*. no. 29. p. 1. Kyiv: KNEU, pp. 59–69.
6. Pakulina A. A., Yevseieiev A. S. (2018) Innovatsiina ta kreatyvna ekonomika yak umova modernizatsii natsionalnoho hospodarstva Ukrainy [Innovative and creative economy as a condition for the modernization of the national economy of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*. no. 16. pp. 192–200. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/30.pdf (in Ukrainian)
7. Samiilenko H. (2020) Kreatyvna ekonomika: teoretychni zasady ta osoblyvosti yii funktsionuvannia v umovakh stanovlennia novoi ekonomiky [Creative economy: theoretical foundations and features of its functioning in the conditions of the formation of a new economy]. *Problemy ta perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. no. 2(22). pp. 31–42. Available at: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/219366/219126> (in Ukrainian)
8. Ushkarenko Yu. V., Chmut A. V., Syniakova K. M. (2018) Kreatyvna ekonomika: sutnist poniattia ta znachennia dlia Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehratsii [Creative economy: the essence of the concept and its significance for Ukraine in the context of European integration]. *Ekonomika i suspilstvo. is*. 18. pp. 67–72. (in Ukrainian)
9. Florida R. (2002). *The rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. New York: Basic. 404 p.
10. Kryvtsova M. S. (2021) Teoretychni osnovy ta znachennia kreatyvnoi ekonomiky u suchasnykh umovakh [Theoretical foundations and significance of the creative economy in modern conditions]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen: zb. nauk. prats*. Odesa: Odeskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet. no. 3–4 (78–79). pp. 82–96.
11. Zadorozhniuk N. (2019) Kreatyvnist yak pidhruntia rozvytku pidpriemnytstva (na prykladi IT- sfery Ukrainy) [Creativity as a foundation for entrepreneurship development]. *European journal of economics and management*. no. 5. pp. 148–153. Available at: https://eujem.cz/wp-content/uploads/2019/eujem_2019_5_1/20.pdf?utm_source=chatgpt.com (in Ukrainian)
12. Ponomarova, V., Zakharchenko, V. (2021) Psykholohichniy analiz fenomena kreatyvnosti yak kharakterystyky osobystosti [Psychological analysis of the phenomenon of creativity as a personality characteristic]. Pp. 124–127. Available at: https://books.google.pl/books?hl=tr&lr=&id=3t8peaaaqbaj&oi=fnd&pg=pa124&dq=феномен+креативности&ots=ayirsicmoq&sig=1tutmseeegrnef6galhonhab14u&redir_esc=y#v=onepage&q=феномен%20креативности&f=false (in Ukrainian)
13. Zakharov Ye. V. (2024) Filosofskiy analiz kreatyvnosti liudyny yak chynnyka ekonomichnoi diialnosti [Philosophical analysis of human creativity as a factor in economic activity]. *Kulturolohichniy almanakh. is*. 3 (11), pp. 212–218. (in Ukrainian)
14. Sydorenko, S. V. (2012) Formuvannia kontseptsii hlobalnoho hromadianskoho suspilstva v suchasnykh umovakh: teoretyko-metodolohichni vymiry [Formation of the concept of global civil society in modern conditions: theoretical and methodological dimensions]. *Hileia. is*. 65 (10). pp. 268–277.
15. Oleksenko R. I. (2017) Formuvannia kontseptsii kreatyvnoi osobystosti yak faktor kreatyvno-znannievoї ekonomiky v umovakh vyklykiv hlobalizatsii [Formation of the concept of a creative personality as a factor of the creative

and knowledge economy in the face of the challenges of globalization]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA*. no. 71. pp. 118–126. Available at: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/4560/1/gvzdia_71_14.pdf (in Ukrainian)

16. Dimitrova-Burlaienok S. Naukovi pidkhody do vyznachenn poniattia "kreatyvna kompetentnist" maibutnikh inzheneriv [Scientific approaches to defining the concept of "creative competence" of future engineers]. Available at: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/3aabc5be-c5c4-42b8-ab76-5fbaef3129c4/content> (in Ukrainian)

17. Epstein, R. (2005) Generativity theory and creativity. In M.A. Runco & R.S. Albert (Eds.), *Theories of creativity* (Rev. ed.). Cresskill, NJ: Hampton Press.

18. Illiakhova M. V. (2018) Kreatyvna kompetentnist naukovo-pedahohichnoho pratsivnyka: teoretyko-metodolohichniy analiz [Creative competence of a scientific and pedagogical worker: theoretical and methodological analysis]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnikh shkolakh*. no. 61. vol. 1. pp. 70–74. Available at: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2018/61/part_1/17.pdf (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 03.02.2025